

LA SELVA MARÍTIMA, RUTA DEL PATRIMONI PESQUER

Al sud de la Costa Brava, Blanes, Lloret de Mar i Tossa de Mar ens mostren el seu patrimoni material i immaterial vinculat al mar: ermites, barris de pescadors, reconeixements a les dones del món mariner i un present lligat a la pesca a través de la llotja, la gastronomia i les paraules que han arribat fins avui.

BLANES

El port i la subhasta del peix

La roca de Sa Palomera de Blanes, on comença la Costa Brava, obre les portes al barri de pescadors de s'Auguer i a la ciutat on hi ha una de les llotges catalanes més importants amb venda diària del peix fresc.

1. Sa Palomera (41.670590, 2.791990)

Gran roca on comença la Costa Brava - Blanes

A l'extrem oest de la badia de Blanes, al final del passeig Marítim, punt que uneix les platges de Blanes i s'Abanell. Al nucli de la població.

Aquest conjunt rocós d'uns 20 metres d'alçada és el símbol identitari de la vila que, amb els illots de sa Pujola i Es Portell, formen el punt on conflueixen les dues platges més grans de Blanes: la platja o badia de Blanes i s'Abanell.

La visita a aquest conjunt rocós, que disposa d'un mirador, ofereix una visió en gran angular des de la façana marítima de la població fins al delta de la Tordera, que desguassa dos kilòmetres més al sud.

A la roca mateixa hi resten els fonaments d'una estructura circular de pedra amb tons rojos que permet intuir que havia tingut una funció de torre de foc, per a la senyalització dels navegants. Pel que fa al seu nom, l'origen podria venir de la corda

de les barques que serveix per treure-les de l'aigua i que s'anomena paloma. Encara avui, sa Palomera ofereix resguard a petites barques de pescadors artesanals per varar les embarcacions en aquesta zona.

2. S'Auguer (41.671360, 2.789181)

Antic barri de pescadors - Blanes

A l'extrem oest de la badia de Blanes.

És un barri mariner que es troba a l'extrem sud de la població, sota del turó Padrets, entre el passeig de Marina i el carrer de s'Auguer. Els principals carrers són Sant Andreu de sa Palomera, S'Auguer, Sant Pere Pescador i Méndez Núñez. Va ser el primer nucli de pescadors de Blanes, on es localitzava l'antiga *Blanda* romana, i va disposar també d'activitat de drassanes.

3. Es Portal (41.674944, 2.790609)

L'espai tradicional de la venda del peix, avui traslladat a la plaça dels Dies Feiners - Blanes

Plaça de la Verge Maria i plaça dels Dies Feiners. Al nucli de la població. Passejant pel centre de la població les dues places es troben molt a prop.

Antigament, les peixateries estaven ben bé al centre, on ocupaven els arcs d'Es Portal, a la plaça Verge Maria, fins que a finals dels anys seixanta es van construir les peixateries municipals. Avui, les parades del peix compten amb una nova ubicació a la plaça dels Dies Feiners, encara més a prop del mar. Aquestes peixateries han agafat el relleu de les que cantaven el peix a l'aire lliure. D'aquesta manera, es pot continuar trobant peix fresc de la Costa Brava. Són peixateries que tenen barca pròpia, preparades per satisfer les exigències del comerç actual, i continuen essent de titularitat municipal.

A la plaça de la Verge Maria, coneguda també com a plaça del Peix, hi podem veure encara la porta medieval, que li confereix el nom d'Es Portal, així com els porxos i l'antic taulell per a la venda del peix, datat del 1901.

4. Ermita de la Mare de Déu de l'Esperança (41.675977, 2.795664)

Ermita construïda pels jurats de la vila i protectora de qui sortia a la mar - Blanes

C/ Nostra Sra. de l'Esperança, 67- C/ J. Roig i Raventós . Al nucli de la població. Visiteu-la seguint la "Ruta de les ermites" de Blanes.

Ermita amb sostre de doble vessant i dos ulls de bou a la façana, situada al centre de

la població, tot i que va ser construïda fora muralles i prop del port natural. Els esgrafiats de la façana i els exvots en forma de vaixells en miniatura que es poden veure a l'interior evidencien la seva vinculació amb la història marítima del municipi. Documentada des del segle XVI, al conjunt inicial de capella amb absis i sagristia s'hi va sumar un porxo amb arcades. El seu aspecte actual és fruit de la reforma duta a terme el 1920.

5. Port i llotja de Blanes (41.674434, 2.800769)

El cor del mercat del peix fresc. El motor del sector primari mariner de la Selva - Blanes Esplanada del Port, s/n. A l'extrem est de la badia de Blanes, al final del passeig Marítim. Visites a la llotja organitzades per la Confraria de Pescadors de Blanes.

La badia natural que forma la platja de Blanes ja va ser utilitzada pels romans per localitzar una petita base portuària que, durant segles, va servir de port pesquer i per al transport de persones i mercaderies, i en certs moments, també, amb finalitat militar.

La bona posició geogràfica de Blanes va permetre ser un punt de cabotatge de molts vaixells que feien ruta per la Mediterrània: les barques dels pescadors descansaven a la sorra de la platja, mentre que els vaixells més grans quedaven varats a uns metres de la costa. No va ser fins el 1916 que s'inicià la construcció d'un port, amb una part ja operativa durant els anys 30, de la qual resta la llotja vella, encara en peu. Anys després es van anar fent ampliacions del port: el Club Nàutic (anys 60) i la llotja nova (1994).

La imatge actual del port data del 2011 i està integrada per una dàrsena pesquera i una d'esportiva, estructurades a partir d'un nou dic i espigó de sorres i de l'ampliació del contradic.

Acostar-se el capvespre de dilluns a divendres al moll de pescadors significa poder veure com tornen al port les embarcacions carregades de peix fresc per subhastar-lo immediatament a la llotja, una de les de major volum de vendes de Catalunya. Els dies en què no es surt a feinejar a mar, es poden veure les xarxes esteses a l'esplanada del moll, així com altres estris de pesca que, encara que modernitzats, lliguen amb les antigues arts de Blandae, la Blanes romana.

6. Ermita de Sant Francesc (41.678033, 2.806061)

Ermita construïda en agraïment d'una concessió de pesca - Blanes

C/ de l'Ermita, 10. Prop de cala Bona —o cala Sant Francesc—, al nucli de Blanes. Visiteu-la seguint la "Ruta de les ermites" de Blanes.

Ermita amb capella de nau rectangular i façana coronada per un campanar d'espadanya que data de l'any 1681, tal com indica la llinda de pedra de la porta. Sembla que té l'origen en la resolució d'un conflicte entre els propietaris de l'almadrava de pesca de tonyina de cala Bona i la comunitat del convent de Sant Francesc. En resoldre's el conflicte a favor dels patrons de l'almadrava, aquests prengueren Sant Francesc Xavier, de la companyia de Jesús, com a patró de la seva activitat.

7. Ermita de la Mare de Déu del Vilar (41.714421, 2.777144)

Ermita de devoció marinera - Blanes

Santuari del Vilar, 106. A 9 km de Blanes, al turó del Vilar. Visiteu-la seguint la "Ruta de les ermites" de Blanes.

Si bé la tradició explica que la Mare de Déu del Vilar fou trobada el 5 d'agost de 1012, la documentació data l'antiguitat del santuari al segle XIV. La seva aparença actual — composta per l'ermita, la masia adossada i els patis exteriors— data del 1951, quan l'ermita va ser reconstruïda després de la seva destrucció durant la guerra civil.

Com a la resta d'ermites i santuaris lligats a la vida i feines del mar, s'hi troben diversos exvots per agrair la protecció de la Mare de Déu. En destaca un de Joaquim Ruyra, escriptor gironí instal·lat a Blanes, en agraïment per l'èxit de la seva publicació *El rem de trenta-quatre*.

LLORET DE MAR

El museu obert de la relació amb el mar

L'arquitectura dels "indianos" que van anar i tornar d'ultramar, l'espai on antigament es tenyien les xarxes de pesca o l'homenatge a la dura vida dels pescadors amb la celebració de la Tirada a l'art, ens recorda l'estret vincle de la ciutat amb el mar.

8. Ermita de Santa Cristina (41.687703, 2.816253)

Ermita construïda en agraïment d'una concessió de pesca – Lloret de Mar

Platja de Santa Cristina. A 3,5 km de Lloret de Mar. S'hi accedeix per la carretera GI-682 (Blanes - Lloret). Accés gratuït i segons horari d'obertura.

L'ermita de Santa Cristina ja apareix referenciada l'any 1354. Està dedicada a la patrona del municipi, protectora dels qui sortien a la mar. Al segle XVIII, amb

l'enriquiment de la població de Lloret a causa de l'obertura de negocis a "les amèriques", la població s'esmerça per materialitzar el seu agraïment a Santa Cristina i s'amplia l'ermita, que esdevé un santuari i assoleix l'aparença actual, de marcat estil neoclàssic. En destaquen l'altar major i diversos exvots portats en agraïment a la santa, així com una col·lecció de vaixells en miniatura.

9. Dona Marinera (41.695224, 2.844852)

Escultura dedicada a les dones de pescadors i mariners – Lloret de Mar

Camí de ronda a cala Banyes

Escultura de bronze de 2,40 m, d'Ernest Maragall, denominada també "Venus de Lloret". Aquesta figura femenina que mira el mar en actitud de saludar o acomiadar algú és un homenatge a totes les dones de pescadors i mariners.

L'escultura es troba en un mirador de referència a la població, situat a la part sud de la platja Gran de Lloret de Mar, amb vistes també cap a la cala Banyes. Al voltant d'aquesta figura s'ha creat una llegenda que explica que la persona que miri a l'horitzó (com l'estàtua) i al mateix temps toqui amb la mà el peu dret de l'escultura veurà realitzats els desitjos que formuli en aquell moment.

10. Museu del Mar (41.699584, 2.850767)

Museu de la història de Lloret vinculada al mar – Lloret de Mar

Can Garriga. Passeig de Camprodon i Arrieta, 2. Accés segons horari d'obertura i preu aplicable.

Can Garriga és un edifici de finals del s. XIX encarregat per Enric Garriga i Mataró, lloretenc que va anar a fer les amèriques. Aquesta casa d'"indiano" actualment allotja el Museu del Mar. El museu es troba estructurat en cinc àmbits temàtics: "Fills del mar", "Mediterrani", "Les portes de l'oceà", "Lloret després dels velers" i "Més enllà de la platja".

A més, el Museu del Mar es configura com la porta d'entrada per a la descoberta de tot el patrimoni mariner de Lloret, integrat en la ruta de punts d'interès coneguda com a Museu Obert de Lloret – MOLL.

11. Es Tint (41.700803, 2.851984)

Antic espai on es tenyien les xarxes de pesca – Lloret de Mar

Carreró de St. Miquel, 6 - Lloret de Mar

Per millorar la durada de les xarxes, generalment fetes de cànem o espart i, més tard, de cotó, es tenyien amb un líquid que s'obtenia de fer bullir aigua i escorça de pi en una perola. Aquesta pràctica, estesa a tot l'arc mediterrani, va entrar en desús amb la popularització de les xarxes de niló. L'adopció d'aquest material artificial va fer desaparèixer l'activitat econòmica de la tintura i els tenyidors van anar quedant en desús. Actualment, només són visitables dos tenyidors, a la Costa Brava, un dels quals a Lloret de Mar.

12. Sa Caleta (41.699832, 2.859092)

Zona de varada de barques de pesca a la platja – Lloret de Mar

Sa Caleta

Cala arraconada a l'extrem nord de la platja de Lloret de Mar, sota el castell d'en Plaja. Antiga zona de varada dels pescadors de Lloret gestionada per la Confraria de Pescadors de Lloret, encara avui acull alguna petita embarcació de pesca de lleure. El gigre, situat a l'interior de la cala, i encara en funcionament, permet pujar les embarcacions a la sorra des del mar. Al fons, s'observen unes petites casetes de pescadors utilitzades com a magatzem d'estris.

13. Port cala Canyelles (41.704129, 2.880757)

Platja no urbana amb l'únic port de Lloret de Mar

Cala Canyelles – Lloret de Mar. S'hi accedeix des de la carretera que porta a Tossa de Mar. En temporada alta, cal deixar el vehicle en una zona d'aparcament regulat.

La cala Canyelles, la platja més allunyada del nucli urbà de Lloret de Mar, es troba al nord de la localitat i és una platja de sorra gruixuda on hi trobem l'únic port de Lloret. Aquesta platja, que alhora té dues petites caletes separades per una gran roca anomenada roca del Mig o Carquinyoli, fins a finals dels anys 40 va ser escenari de la pesca mitjançant el sistema de l'art.

Avui acull el que resta de la flota pesquera de Lloret de Mar.

TOSSA DE MAR

La cuina marinera

Aquesta vila de pescadors, tradicionalment protegida per les muralles, ha fet de la gastronomia el fil conductor entre la pesca tradicional i la cultura marinera dels nostres dies.

14. Far de Tossa (41.715594, 2.934421)

Infraestructura imprescindible en la navegació i la pesca - Tossa de Mar

Passeig de Vila Vella – nucli urbà

Construït l'any 1917 a la part més elevada del cap de Tossa, amb 15 metres d'alçada i, actualment, encara en funcionament, el far de Tossa de Mar és el més jove de tots els fars de la Costa Brava. La seva construcció va néixer fruit de la necessitat de la pesca i del transport marítim per guiar les embarcacions entre Palamós i Calella, al Maresme.

De nit, la seva llum blanca, amb grups de tres i un esclat, continua guiant les barques que surten a feinejar. De dia, les vistes des del far permeten observar, sense obstacles, com el mar s'obre als peus del cap de Tossa.

Actualment el far allotja l'espai interpretatiu "Far de Tossa. Un segle de senyals marítims a la Costa Brava", que ens acosta a la història i a la tecnologia i ens ajuda a entendre l'evolució d'aquest far, en paral·lel a la transformació del seu entorn.

15. Es Racó (41.717884, 2.933383)

Zona de varada de barques de pesca a la platja - Tossa de Mar

Sa Platja – entre la passera de la riera de Tossa i la muralla

A l'extrem sud de la platja Gran de Tossa de Mar, ja a tocar del recinte emmurallat de la Vila Vella, hi trobem es Racó, un tram de platja de sorra de gra gruixut on hi varen les barques de pesca d'arts menors. La seva ubicació, a recer dels vents, fa d'aquest tram de platja l'espai més protegit en què es poden deixar les barques fora del mar.

16. Ses Peixateries (41.717747, 2.932236)

Espai de venda del peix fins a mitjan dels anys 90 - Tossa de Mar

C/ Ses Peixateries – nucli urbà

"Ses Peixateries", tal com sempre s'ha conegut aquesta racó de la Vila Nova de Tossa,

espai de fora muralla, és l'indret on es feia la subhasta i la venda del peix fins l'any 1994. En aquest espai, cobert per un porxo, s'hi pot identificar clarament el taulell per a la venda del peix i l'escultura d'una peixatera –obra de Ció Abellí– com a homenatge i record a les dones dels pescadors dedicades a la venda del peix.

17. Capella dels Socors (41.718513, 2.931971)

Capella de devoció marinera al centre del poble - Tossa de Mar
C/ de la Mare de Déu dels Socors – nucli urbà

Construïda el segle XVI, s'explica que aquesta capella, d'una sola nau, la va manar construir el mariner Antoni Caixa, com a agraïment a la Verge dels Socors per haver-lo salvat d'un naufragi. Ubicada al camí ral que duia a Girona i a Lloret de Mar, actualment carrer del Socors, va esdevenir centre de devoció marinera tant per a qui sortia a la mar com per a negociants.

La fesomia actual, amb coberta a doble vessant i campanar de cadireta, data del s. XVIII, en què aquesta capella aïllada, sense edificis adossats, va ser remodelada. Actualment continua essent un centre de culte religiós al qual es pot accedir amb entrada lliure.

18. Remendadora (41.720645, 2.932795)

Escultura dedicada a les dones que reparaven les xarxes – Tossa de Mar
Jardins de l'av. de Palma – nucli urbà

Escultura de bronze de l'artista Josep Puig en homenatge a les remendadores de xarxes. Les mares, dones o filles dels pescadors han estat tradicionalment les responsables d'apedaçar els trossos malmesos de les xarxes de pesca. La seva feina començava a la platja un cop arribaven les barques. Llavors, es descarregava el peix i s'estenien les xarxes al sol per assecar-les. L'ofici de *remendadora* és un dels més antics relacionats amb el mar protagonitzat per les dones.